

ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนภาคเกษตรตามศาสตร์พระราชา (พ.ศ. 2559-2560)

Strategy to Drive the Agricultural Sector According to the King's Science (2016-2017)

ปิยะพัชร สติตปรีชาโรจน์¹

Piyaphat Sathitpreecharote

Corresponding Author E-mail: piyaphats9210@gmail.com

บทคัดย่อ

การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การขับเคลื่อนภาคเกษตรตามศาสตร์พระราชา การปรับยุทธศาสตร์บนฐานการปรับโครงสร้างการปฏิรูปประเทศไปสู่ประเทศไทย 4.0 ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีภาคส่วนทั้งในระดับกลุ่มอาชีพ ระดับภาค และระดับประเทศในทุกขั้นตอนของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยคำนึงถึงการน้อมนำศาสตร์พระราชามาปรับใช้ในทุกภาคส่วนอย่างจริงจังเป็นรูปธรรม โดยการกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ครู ทักษะความชำนาญเฉพาะทาง และองค์ความรู้ การสร้างความเชื่อมโยงแบบมีส่วนร่วม ตลอดจนการสร้างและพัฒนาความศรัทธา และบริบทเชิงพื้นที่ด้วยกระบวนการขับเคลื่อนภาคเกษตรกรรม โดยน้อมนำศาสตร์พระราชาทุกด้านมาปรับประยุกต์ใช้ ให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อน, ภาคเกษตร, ศาสตร์พระราชา

Abstract

Sustainable development is to drive the agricultural sector according to the king's science. Strategic adjustments based on the restructuring of the national reform to Thailand 4.0 emphasize the participation of all parties at the professional, regional and national levels in all stages of the national economic and social development plan. Taking into account the implementation of the royal science to apply in every sector seriously by defining visions and directions for the potential development of learners, teachers, specialized skills and knowledge building cooperative connections as well as building and developing faith and spatial context with agricultural driving processes by introducing all aspects of the royal science to apply for sustainable benefits.

Keywords: Strategy to drive, agricultural sector, king's science

บทนำ

นับเป็นบุญของชนทั้งชาติ ตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเสด็จขึ้นครองราชสมบัติเป็นประมุขแห่งประเทศไทย จนกระทั่งเสด็จสวรรคต ณ วันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2559 พระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงงานหนักที่สุดพระองค์หนึ่งของโลก พระราชกรณียกิจของพระองค์มีมากมายเหลือคณานับ ทรงเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนและรับรู้ปัญหาของประชาชน (เข้าใจ) ในท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วทุกพื้นที่ของประเทศด้วยพระองค์เอง (เข้าถึง) ซึ่งทำให้พระองค์ พบว่า ราษฎรส่วนใหญ่ที่เป็นเกษตรกรนั้น ล้วนยากจน ผลิตพืชผลทางการเกษตรได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพ อันเนื่องจากความแห้งแล้ง ขาดแคลนพื้นที่ทำกิน อีกทั้งขาดแคลนความรู้เป็นต้น ด้วยเหตุนี้เพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้ยากไร้ให้มีสภาพความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พระองค์จึงได้ทรงริเริ่มโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมากกว่า 4,000 โครงการ (พัฒนา) ที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าและช่วยเหลือผู้ยากไร้ให้พ้นจากความยากจน

¹ สังกัดวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีศูนย์ศิลปาชีพบางไทร

อย่างยั่งยืน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยพยานให้เห็นถึงพระอัจฉริยภาพด้านเศรษฐกิจของพระองค์อย่างชัดเจน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

อัจฉรา อุดมเอกมงคล และคณะ (2560) กล่าวว่า มาถึง ณ วันนี้ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นคำที่พลกนิกรชาวไทยได้ยินกันมาอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 20 กว่าปีที่ผ่านมา และหลายภาคส่วนทั้งภาครัฐ ประชาชน ภาคราชการและเอกชนต่างพยายามน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ ปรับใช้ในชีวิตประจำวันและประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตในองค์กร ตลอดจนการปฏิบัติตนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพลังแห่งความภาคภูมิใจของผู้เขียน อันมากล้นที่ได้มีส่วนในการคิดริเริ่ม วางแผนและดำเนิน กิจกรรมด้วยการยึดหลัก “วิถีเพียงพอ ตามพอสอน” การเกษตรถือเป็นรากฐาน ก่อเกิดการพัฒนาก้าวหน้าด้านเศรษฐกิจของประเทศบนพื้นฐานของความประมาณ ความมีเหตุผล และภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี จนเกิดผลสำเร็จ ซึ่งได้รับการยอมรับจากนานาชาติว่าเป็นอย่างดี ได้รับการกล่าวขวัญถึงจากทั่วโลกอยู่เสมอว่า “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เป็น “ศาสตร์ของพระราชา” ซึ่งพระองค์ได้พระราชทานหลักปรัชญาดังกล่าว เพื่อชี้แนวทางในการพัฒนา มุ่งเน้นความสมดุล องค์กรวม และยั่งยืน โดยเน้น “การเดินทางสายกลาง” ที่เอื้อประโยชน์ต่อส่วนรวมแก่พลกนิกรของพระองค์ทุกหนแห่ง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564 ได้น้อมนำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 9-11 จุดประสงค์เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืดหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคงเกิดภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน

การจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ครั้งนี้ ได้จัดทำบนพื้นฐานของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ตลอดจนประเด็นการปฏิรูปประเทศ นอกจากนี้ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนทั้งในระดับกลุ่มอาชีพ ระดับภาค และระดับประเทศในทุกขั้นตอนของแผนฯ อย่างกว้างขวางและต่อเนื่องเพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564 ฉบับนี้ประกอบด้วย 5 ส่วน ในที่นี้ขอกกล่าวเพียงส่วนที่ 4 คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ 1 : การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์

ยุทธศาสตร์ที่ 2 : การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 : การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 : การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 6 : การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย

ยุทธศาสตร์ที่ 7 : การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์

ยุทธศาสตร์ที่ 8 : การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัยและนวัตกรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 9 : การพัฒนาภาคเมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์ที่ 10 : ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา

ทั้งนี้ ถือได้ว่ายุทธศาสตร์ส่วนที่ 4 เป็นหัวใจสำคัญในการนำสู่การขับเคลื่อนภาคเกษตรกรรมของประเทศ อย่างเป็นรูปธรรมเด่นชัดที่สุด และมองภาพความเจริญก้าวหน้าของภาคเกษตรอย่างต่อเนื่อง โดยการน้อมนำหลักศาสตร์พระราชามาเป็นแนวทางในการพัฒนาวิชาชีพเกษตรกรรมบนฐานของวงจรการผลิตและกระบวนการการแปรรูปภาคเกษตรที่มีคุณภาพอย่างแท้จริง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2555) กล่าวไว้ว่า พระองค์ทรงปลดแอกความจน ด้วยการสอนคนให้จับปลา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระบรมราโชบายว่า “การที่จะแจกสิ่งของหรือเงินแก่ราษฎรนั้น เป็นการช่วยเหลือชั่วคราว ไม่ยั่งยืน การที่จะให้ประชาชนอยู่รอดได้ก็คือ การให้อาชีพ” วิธีปลดแอกให้พ้นความจนของพระองค์ จึงเป็นการสอนคนให้จับปลา ไม่ใช่การจับปลามาแจกคน

การพัฒนาตามแนวพระราชดำริ จึงเริ่มจากการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและการวางโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นในระยะยาว อาทิ การปรับปรุงก่อสร้างถนนเพื่อให้สัญจรไปมาได้สะดวกและทั่วถึง การติดต่อสื่อสาร การพัฒนาแหล่งน้ำ การปรับปรุงคุณภาพดิน การส่งเสริมราษฎรในท้องถิ่นให้มีความรู้ ความเข้าใจในการประกอบอาชีพ รวมทั้งให้รู้จักนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น เมื่อราษฎรได้รับโอกาสที่จะดำรงชีวิตแบบพึ่งตนเองแล้ว ขั้นต่อไปจึงพัฒนาให้พวกเขาสามารถ "พึ่งตนเอง" ได้ในที่สุด

ตัวอย่างโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่เน้นหลัก "การพึ่งตนเอง" เพื่อพัฒนาแก้ไขปัญหาความยากจนของราษฎร เช่น โครงการธนาคารข้าว และโครงการพัฒนาที่ดินตามพระราชประสงค์ "หุบกระพง" อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งดำเนินการเพื่อให้ประชาชนมีที่อยู่อาศัยทำกิน และรวมตัวกันในรูปแบบของกลุ่มสหกรณ์ เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนและการทำมาหากินร่วมกัน เป็นต้น

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2555) กล่าวไว้อีกว่า พระองค์ทรงเป็นต้นแบบของเศรษฐกิจฐานความรู้ และเศรษฐกิจฐานปัญญา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นต้นแบบเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้ และ ปัญญาเป็นฐานในการพัฒนา โดยการพัฒนาบนฐานความรู้ นั้น พระองค์ทรงศึกษาค้นคว้า ทรงทดลอง ทรงทำวิจัย ทรงนำความรู้ทางสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในทุกสาขาวิชามาใช้ เพื่อสามารถแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ นอกจากนี้ยังทรงคิดค้นเทคนิควิธีหรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ อาทิ โครงการ ฝนหลวง แนวพระราชดำริการบริหารจัดการที่ดินเพื่อการเกษตร ทฤษฎีใหม่ แนวพระราชดำริการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว จัดแก้งัดดิน แนวพระราชดำริการป้องกันการเสื่อมโทรมและการพังทลายของดินโดย หล้าแฝก แนวพระราชดำริการปลูกป่าแบบไม่ต้องปลูก แนวพระราชดำริ ป่าเปียก เพื่อความชุ่มชื้นของดินและเป็นแนวป้องกันไฟป่า และแนวพระราชดำริพัฒนาและฟื้นฟูป่าไม้ ฝ่ายชะลอความชุ่มชื้น เป็นต้น

ไม่เพียงแก้ปัญหาความยากจนด้วยการสร้างเศรษฐกิจบนฐานความรู้ แต่พระองค์ยังทรงพัฒนาบนฐานปัญญาด้วย โดยทรงประยุกต์ความรู้ได้อย่างเหมาะสมกับแต่ละบริบท แต่ละพื้นที่ ทรงยึดหลัก เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา และยึดหลัก ภูมิสังคม คือ ต้องมีความรู้ความเข้าใจในสภาพภูมิสังคมของคนในพื้นที่นั้น ๆ และดำเนินการที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่มากที่สุด ส่งผลให้การพัฒนาเหมาะสม เป็นองค์รวม โดยบูรณาการทั้งสภาพภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมได้อย่างครบวงจร โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน

ตัวอย่างเช่น โครงการเศรษฐกิจชุมชนบนพื้นที่สูง เป็นโครงการตามพระราชดำริเกี่ยวกับการผลิตการบริโภคและการกระจายผลผลิต โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาพื้นฐานของชุมชน มุ่งเน้นให้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ โดยใช้ทุนของชุมชนทั้งทุนทางเศรษฐกิจและทุนทางสังคมเป็นฐาน สมาชิกในชุมชนจะเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะผลิตอะไรจึงเหมาะสม เพื่อให้พึ่งตนเองได้ก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม พร้อมกับการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมด้วย เป็นต้น

ตลอดพระชนม์ชีพของพระองค์ พระองค์ทรงสละทรัพย์การอันมีค่า ไม่ว่าจะเป็นพระสติปัญญา เวลา ทรัพย์สิน ส่วนพระองค์ เพื่อทำสงครามกับความยากจนและช่วยเหลือพสกนิกรของพระองค์ให้มีความเป็นอยู่ที่ดี พระองค์ได้ทรงสำแดงพระอัจฉริยภาพให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ ทรงเป็นสอนประชาชนให้พึ่งตนเอง และทรงเป็นต้นแบบด้านการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศด้วยการใช้ ความรู้ และ ปัญญา เพื่อขจัดปัดเป่าความจนและมุ่งนำประเทศสู่การพัฒนาเศรษฐกิจที่เจริญก้าวหน้าอย่างสมดุลและยั่งยืน ดังนั้นถึงแม้พระองค์จะเสด็จสู่สวรรคาลัยไปแล้ว แต่พระราชกรณียกิจของพระองค์ยังคงอยู่ในใจของคนไทยไปอีกนานแสนนาน

การก้าวสู่โลกยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงทางวิวัฒนาการด้านต่าง ๆ ไปมากและรวดเร็ว จนทำให้คนในวงการการศึกษา และวงการเศรษฐกิจต้องหันมาจับมือกันให้มากขึ้น และต้องเป็นคนหูตากว้างไกล โดยเฉพาะในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นนักการศึกษา ซึ่งเป็นผู้นำทางความคิด ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ต้องรับรู้ และปรับเปลี่ยนแนวคิด ให้ร่วมสมัยอยู่เสมอ บนพื้นฐานขององค์ความรู้เชิงรุก เพื่อให้ทันกับเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีบทบาทต่อเศรษฐกิจและสังคม องค์ความรู้จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสังคม และประเทศชาติให้พร้อมก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก และก้าวทันเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge Based Economy) ปัจจุบัน องค์กรต่าง ๆ ที่เข้มแข็งต้องขับเคลื่อนด้วย "ความรู้" ความรู้จึงมีอำนาจ และมีพลังอยู่ในตัวของทุกคน

ปิยะพัทธ์ สติปรีชาโรจน์ (2557) สถาบันการศึกษาทางด้านการเกษตรของไทย โดยเฉพาะสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรทั้ง ๔ ภาคของไทย จัดเป็นสถานศึกษามุ่งเน้นการขับเคลื่อนกิจกรรมภาคเกษตร จัดตั้งขึ้นภายใต้วัตถุประสงค์เพื่อสร้างนักเกษตรกรรมที่มีความรู้ ความสามารถและทักษะด้านวิชาชีพเกษตร มีการจัดการเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาเกษตรทั่วไป เน้นให้มีความรู้พื้นฐานภาคเกษตรในด้านต่าง ๆ เช่น พื้นฐานด้านพืช

ศาสตร์ ด้านสัตวศาสตร์ และพื้นฐานด้านการประมงตัวอย่างเช่น โครงการพัฒนานวัตกรรมการประมงบ่อกลุ่มเกษตรกรนาบัวอย่างยั่งยืน โครงการอาชีพสร้างชาติด้วย “วิถีเพียงพอ ตามพอสอน” ฝึ่งปุ๋ยกระบอกช่วยเกษตรกรนาบัว ปทุมมา กองวงศ์ (2557) ความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากับมูลนิธิบีจี และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) มีการจัดการเรียนการสอนแยกเป็นประเภทวิชาเกษตรศาสตร์ สาขาวิชาพืชศาสตร์ สาขาวิชา สัตวศาสตร์ สาขาวิชาอุตสาหกรรมเกษตร สาขาวิชาช่างกลเกษตร ประเภทวิชาประมง สาขาวิชาเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ สาขาวิชาแปรรูปสัตว์น้ำ สาขาวิชาการจัดการประมง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนมีทักษะและความชำนาญในวิชาชีพมากยิ่งขึ้น พร้อมออกไปเป็นนักเกษตรกรที่มีความชำนาญในด้านต่าง ๆ

สถานการณ์ความรู้ที่มีอยู่ในสังคมไทย พบว่า ความรู้มีอยู่มากมายในตำราความรู้ในโลกออนไลน์ และในห้องสมุดแต่กลับนำมาใช้ประโยชน์ได้น้อย เพราะตำราเหล่านั้นอาจจะไม่เอื้อต่อการนำไปปฏิบัติให้เกิดผลเชิงรูปธรรม หรืออีกด้านหนึ่ง ความรู้ที่มีอยู่ในตัวบุคคลที่เป็นคนเก่ง คนมีประสบการณ์ มีความเชี่ยวชาญ กลับไม่มีโอกาส ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่บุคคลอื่น ๆ ได้การที่มีความรู้และใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ โดยการนำความรู้มาจัดระบบพร้อมขับเคลื่อน โดยวิธีการถ่ายทอด ประยุกต์ พัฒนา ต่อยอดนำไปใช้ประโยชน์ และพัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็งนั้น เราเรียกว่า “เศรษฐกิจฐานความรู้ชุมชน” จากพระบรมราชาไชยาว่า “การที่จะแจกลีงหรือเงินแก่ราษฎรนั้น เป็นการช่วยเหลือชั่วคราว ไม่ยั่งยืน การที่จะให้ประชาชนอยู่รอดได้ก็ คือ การให้อาชีพ” จึงเป็นมูลเหตุแห่งที่มาของกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานความรู้สู่ชุมชนภาคเกษตรกรรมตามศาสตร์พระราชา

ทั้งนี้ ม.ร.ว.ดิศนัดดา ดิศกุล เลขาธิการมูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นหนึ่งในผู้ที่ได้สัมผัสและริเริ่มนำองค์ความรู้ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปใช้และเกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมโดยได้ให้นิยามองค์ความรู้ที่สำคัญของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนี้ว่าเป็น “ศาสตร์พระราชา” โดยกล่าวว่า

“...ศาสตร์พระราชา คือ การลงไปศึกษาเรียนรู้จากชุมชน ให้ชุมชนบอกว่าปัญหาคืออะไร ความต้องการของชาวบ้านคืออะไร พระเจ้าอยู่หัวทรงทำให้เห็นมาตลอด หรือแม้แต่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงไปนั่งคุยกับชาวบ้าน ผ้าเอามาดูทีละชิ้นแล้วบอกว่า อันนี้ดี อันนี้ไม่ดี และควรจะทำยังไงต่อ คุณภาพของผ้าจึงดีขึ้นเรื่อย ๆ ถ้าไม่มีพระองค์ ป่านนี้ผ้าไหมคงสูญหายไปจากเมืองไทยแล้ว และนี่ก็คือ ศาสตร์พระราชานี้...”

ฉะนั้นจึงไม่น่าแปลกใจเลยว่า ศาสตร์พระราชา เป็นศาสตร์ที่ทันสมัยมาตั้งแต่เมื่อ 70 กว่าปีที่แล้วจนถึงปัจจุบัน เพราะมีศูนย์กลางการเรียนรู้และการแก้ปัญหาคือ “คน” นั่นเอง โดย ม.ร.ว.ดิศนัดดา ดิศกุล ได้กล่าวสรุปรวบยอดถึงคุณูปการของศาสตร์พระราชากับพระมหากษัตริย์คุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ความตอนหนึ่งว่า

“พระองค์มีได้ทรงเป็นครูที่ดีของผมเท่านั้น แต่ทรงเป็นครูที่ดีของคนไทย และของโลกด้วย”

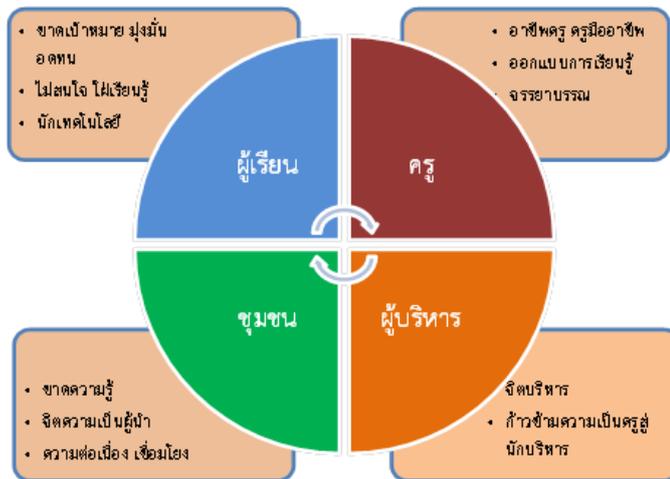
ไม่เพียงเท่านั้น ผู้ทำงานสนองคุณแผ่นดินมาเกือบ 5 ทศวรรษยังบอกว่า นอกจากศาสตร์พระราชแล้ว ยังมีศาสตร์พระราชินี ศาสตร์สมเด็จพระย่า ศาสตร์สมเด็จพระเทพฯ โดยมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็น “ผู้นำ” ของศาสตร์ทุกศาสตร์นั่นเอง

ความสำเร็จจากการดำเนินโครงการของชุมชนตามแนวทางศาสตร์พระราชาทิ้งในแง่การดำเนินการ และผลลัพธ์ ที่แสดงถึงความอยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืนของสมาชิกชุมชนทั้งด้านกายภาพ ด้านจิตใจ และด้านวัฒนธรรม จากการน้อมนำแนวทางดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปต่อยอดปรับปรุงโครงการที่น้อมนำแนวพระราชดำริไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เห็นผลชัดเจนยิ่งขึ้น ตัวชี้วัดคือการประมวลผลความสอดคล้องในการประพฤติปฏิบัติของบุคคล ครอบครัว และชุมชน กับศาสตร์พระราชา ด้วยวิธีการประเมินที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล สามารถนำเสนอเป็นบทเรียนจากประเทศไทยได้ รวมทั้งสามารถใช้เป็นแนวทางสร้างเครื่องมือเพื่อช่วยตรวจสอบผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชนโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรไม่แสวงหากำไร

เท่าที่ผู้เขียนได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และประสบการณ์ในการทำงานภาคการศึกษาเกษตรกรรม มีโอกาสได้ศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 – 2558 พบว่า ร้อยละ 90 ของปัญหาชุมชน คือ เรื่องของหนี้สิน พระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงเรียนรู้จากชุมชนแล้ว นำมาศึกษาจนได้หนทางแห่งการแก้ไขปัญหา ชาวบ้านในพื้นที่เขาหินซ้อนก็ได้เรียนรู้วิถีแห่งการพัฒนาจากพระองค์ท่าน โดยสืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่อง โดยการเอาศาสตร์พระราชามาศึกษากับชุมชนว่าปัญหาคืออะไร ความต้องการคืออะไร แล้วดูว่ามีโครงการพระราชดำริ ที่จะนำไปแก้ไขปัญหานั้น บ้างก็พากันมาศึกษาดูงานภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ศึกษาความรู้ของพระองค์แล้วได้คำตอบมาว่าน่าจะเป็นแบบนี้ ๆ เมื่อชาวบ้านมาดู

โครงการพระราชดำรินั้น ๆ แล้ว ถ้าชาวบ้านบอกว่าใช้ก็จะนำไปประยุกต์ใช้ปฏิบัติจริงตามบริบทเชิงพื้นที่ต่อไป โดยศาสตร์ของพระราชทานเป็นการทำจากล่างขึ้นบน เพื่อเป็นการศึกษาปัญหาอย่างแท้จริง

ปิยะพัชร สติปริชาโรจน์ (2557) กล่าวว่า กระบวนการพัฒนาจะเกิดขึ้น และเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมต้องทำให้ดูเป็นตัวอย่าง พิสูจน์ให้เห็น เช่นโครงการ จะสามารถแก้ปัญหา และการพัฒนาสถาบันการศึกษา เกษตรได้อย่างเป็นระบบและมีกระบวนการที่ยั่งยืนด้วยการน้อมนำศาสตร์พระราชทานมาประยุกต์ใช้พัฒนาผู้เรียนบนเศรษฐกิจฐานความรู้สู่ชุมชนภาคเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 1.1 สภาพปัญหาของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานความรู้สู่ชุมชนภาคเกษตรกรรม
ผู้เขียน : นายปิยะพัชร สติปริชาโรจน์, 2562

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานความรู้สู่ชุมชนภาคเกษตรกรรมตามศาสตร์พระราชทาน ตามหลักการของกระบวนการสำคัญ ดังนี้

1. การบริหารจัดการของสถานศึกษาภาคเกษตร
  - 1.1 การจัดการเรียนรู้ด้านการเกษตรเฉพาะทาง
  - 1.2 การพัฒนาองค์ความรู้ และนวัตกรรมทางการเกษตร
2. กระบวนการของชุมชนภาคเกษตร
  - 2.1 พื้นฐานทางเศรษฐกิจและภูมิสังคม การสร้างความศรัทธา
  - 2.2 ปัจจัยการผลิตและฐานทรัพยากรการผลิต ความมั่นคงทางอาหาร
  - 2.3 ความเชื่อมโยงของสถานศึกษาเกษตรกับชุมชน
  - 2.4 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สู่ฐานความยั่งยืน
3. การกระจายผลิตผลทางการเกษตร
  - 3.1 ช่องทางการตลาด
  - 3.2 คุณภาพของผลิตผล
  - 3.3 การสื่อสาร

กระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานความรู้สู่ชุมชนภาคเกษตรกรรม (The Community Knowledge based Economy Driving) จัดเป็นกระบวนการหนึ่งที่ช่วยขับเคลื่อนให้แก่ชุมชนได้ เข้าใจถึงขั้นตอนที่ทำให้เกิดกระบวนการจัดการความรู้หรือพัฒนาการของความรู้ที่จะเกิดขึ้นภายในองค์กรหรือชุมชน ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน แสดงได้ดังรูป 1.2

1. เข้าใจตนเอง : ขั้นตอนแรกคือต้องเข้าใจตนเองเสียก่อนว่าเรามีเป้าหมาย อยากรู้อะไรเรื่องอะไร ขณะนี้เรามีความรู้เรื่องใดอยู่แล้วบ้าง ความรู้นั้น เก็บอย่างไร รูปแบบใด อยู่ที่ใคร

2. สํารวจ สืบค้นความรู้รอบด้าน : เมื่อเข้าใจตนเอง รู้ต้นทุนตนเองว่ามีความรู้ หรือมีข้อมูลใดบ้าง ขั้นตอนถัดมาคือการเสาะแสวงหาความรู้รอบด้าน เพื่อทำการรวบรวมมาไว้จุดเดียวกันเพื่อง่ายต่อการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ความรู้ต่อไป

3. วิเคราะห์ความรู้อย่างเป็นระบบ : ข้อมูลความรู้ที่ได้มาจากแหล่งต่าง ๆ อาจจะกระจัดกระจาย เก็บไม่เป็นระบบ ขั้นตอนนี้มีข้อดีเพื่อจะได้วิเคราะห์ และเตรียมการสังเคราะห์ต่อไป เพื่อการเรียบเรียงความรู้ใหม่ให้สามารถนำไปใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนท้องถิ่น ในห้องค์ความรู้ ทุกประเภทอยู่อย่างเป็นระบบ พร้อมต่อการจัดการความรู้ใหม่

4. ประมวลผลพร้อมสังเคราะห์ข้อมูลความรู้ : หลังจากการสังเคราะห์ข้อมูลตามหลักการและกระบวนการของความรู้แล้ว ขั้นตอนถัดมา คือการประมวลผลพร้อมสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ที่สมบูรณ์มีรูปแบบเอกสารหรือข้อความที่เข้าใจได้ง่ายเป็นมาตรฐาน

5. การเผยแพร่ องค์ความรู้เพื่อการนำไปใช้ : ข้อมูลองค์ความรู้จะไม่มีประโยชน์เลยหากเก็บไว้เพียงที่เดียว ดังนั้นขั้นตอนที่สำคัญถัดมา คือ การเผยแพร่องค์ความรู้ในวงกว้าง ประชาสัมพันธ์ภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน แปลงสาริต ศูนย์ฝึกความชำนาญเฉพาะทาง หรือโดยการใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น การสร้างเว็บไซต์ เป็นต้น

6. การแลกเปลี่ยนถ่ายทอดความรู้ : หากเราพอใจในความรู้ที่มีก็อาจจะทำให้เรา ไม่สามารถพัฒนาตนเองได้ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องแลกเปลี่ยน หรือการถ่ายทอดความรู้ ระหว่างกลุ่ม ผ่านทางการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ การอบรมเชิงปฏิบัติการ หรือการแลกเปลี่ยนผ่านเอกสาร ก็จะทำให้เราได้รับความรู้ใหม่ที่จะช่วยในการพัฒนาตนเองได้

7. การบูรณาการองค์ความรู้สู่การปฏิบัติ : เมื่อเราสามารถสร้างความรู้และบริหารความรู้หนึ่ง ๆ ได้แล้ว ก็ควรจะทำอย่างต่อเนื่องโดยการฝึกสร้างความรู้ นำความรู้ไปใช้ แลกเปลี่ยนความรู้ จนก่อให้เกิดความรู้ใหม่ วนเวียนเป็นวัฏจักรต่อไปเรื่อย ๆ จนกลายเป็นการสร้างวิถีชีวิตบนเศรษฐกิจฐานความรู้ชุมชนต่อไป

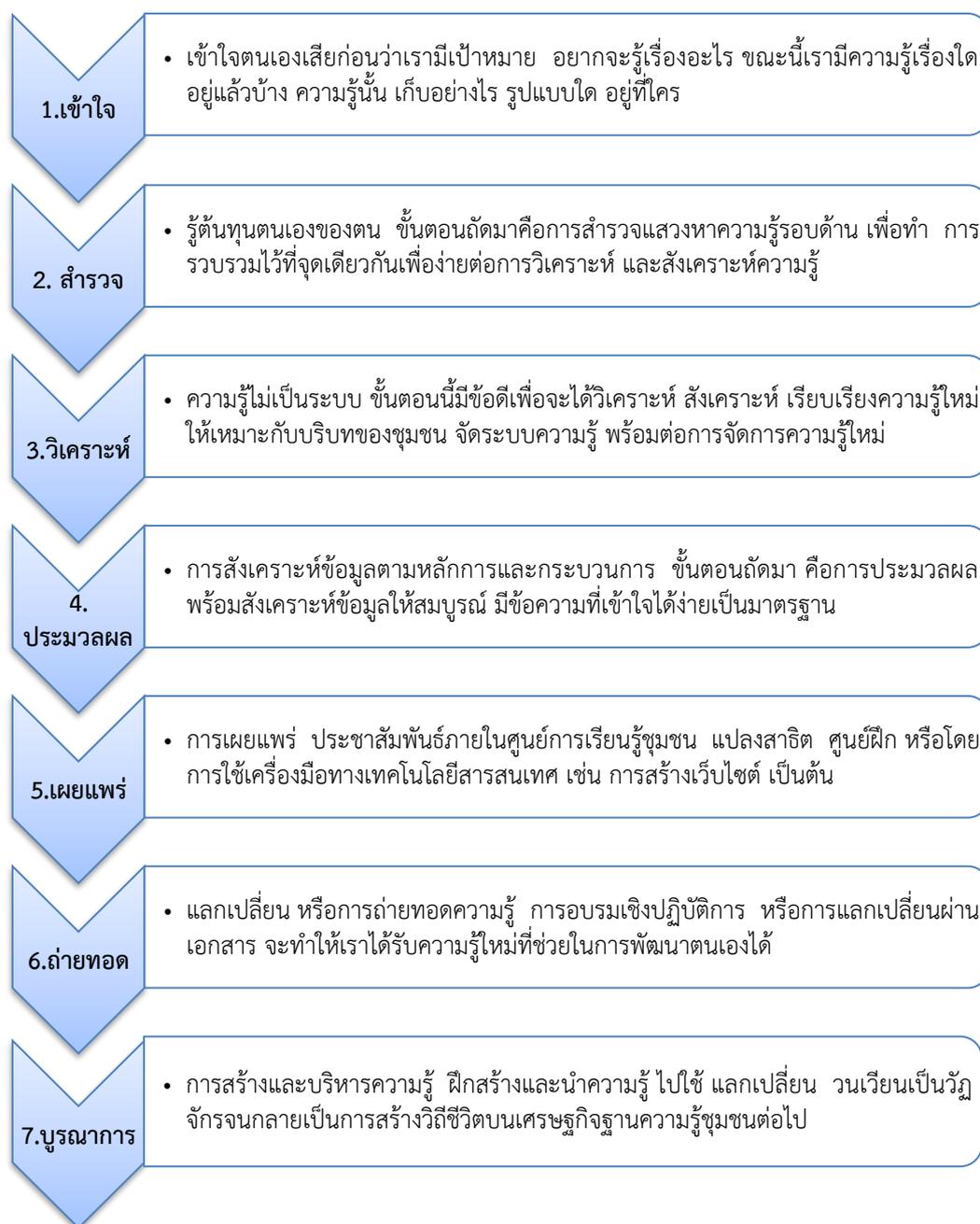
ทั้งนี้ แนวทางของกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานความรู้สู่ชุมชน ผู้ขับเคลื่อนจะต้องศึกษาบริบทของชุมชนอย่างถ่องแท้เป็นระบบ บนพื้นฐานความเป็นจริงของข้อมูลบริบทเชิงพื้นที่ ด้วยการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาตามลำดับ

กระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานความรู้ชุมชน หัวใจสำคัญที่ต้องดำเนินการไปพร้อม ๆ กัน 3 ประเด็น คือ การสร้างความรู้ การนำความรู้ไปเคลื่อนไหวชุมชน ขณะเดียวกันเชื่อมโยงความรู้ และ การเคลื่อนไหวชุมชนเกษตรกรรมไปพร้อมกับการดำเนินการทางการมีส่วนร่วมเพื่อขับเคลื่อนในเชิงระบบ เชิงกติกาของชุมชนหรือเชิงโครงสร้างของชุมชนเกษตรกรรมที่มีบริบทแตกต่างจากชุมชนเมือง และมีความละเอียดผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน นักศึกษาจะต้องเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาตนเอง เพื่อสร้างความศรัทธา ให้ชุมชนเกษตรกรรมเห็นคุณค่า และพลังที่ต้องใช้มีทั้งพลังการมีส่วนร่วม ได้แก่ รัฐ สังคม และความรู้

“ในยุคที่ชุมชนเกษตรกรรมขาดองค์ความรู้ ทั้ง ๆ ที่กลไกต่าง ๆ มีอยู่มากมาย แต่ไม่เป็นระบบ ระเบียบ การทำงานแบบแยกส่วน เพราะความรู้กระจายเป็นท่อน ๆ ทั้งนี้คนในชุมชนมีความสามารถในการตัดสินใจ การวิเคราะห์สังเคราะห์เหตุและผลได้ จนรู้ว่าชุมชนต้องการทำอะไร เช่น แก้ไขปัญหาความยากจน สิ่งแวดล้อม ต้องการระบบราชการที่ดีกว่านี้ เป็นต้น แต่คำถามคือ ทำอย่างไร” หลายท่านคงเห็นด้วยกับความคิดที่ว่า มุมบนสุดของสามเหลี่ยมสำคัญที่สุด และเป็นพลังหลัก แต่ดำเนินการยากที่สุด นั่นคือ “การสร้างความรู้ภาคเกษตรกรรม”

1. หลักการของกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานความรู้สู่ชุมชน (The Community Knowledge based Economy Driving)

หลักการของกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานความรู้สู่ชุมชน ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ

ภาพที่ 1.2 หลักการของกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานความรู้สู่ชุมชน

ผู้วิจัย : นายปิยะพัชร สติตปรีชาโรจน์, 2562

ประเด็นการสร้างความรู้ ยังสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันของชุมชนเกษตรกรรมที่ทุกคน เห็นพ้องต้องกันว่า เป็นยุคสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-Based Society and Economy) มีการแข่งขันกันด้วยพลังความรู้ ไม่ใช่แข่งขันกันด้วย การสะสมปัจจัย (Factors Accumulation) เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ ทน หรือ แรงงานเป็นปัจจัยหลัก ก็เพราะว่าปัจจัยยิ่งใช้ยิ่งแปรสภาพหมดไป แต่ความรู้ยิ่งใช้ยิ่งงอกงาม การพัฒนาสังคมบนฐานความรู้จะยั่งยืน ทุกสังคมจึงต้องมีความสามารถในการ นำความรู้มาสร้างนวัตกรรม มาใช้เป็นพลัง ขับเคลื่อนในการพัฒนาชุมชนเกษตรกรรมสู่ความยั่งยืนโดยการน้อมนำศาสตร์พระราชามาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ

โดยสรุปแล้ว การจัดการความรู้ของชุมชนเกษตรกรรม คือ การรวบรวม องค์ความรู้ของชุมชนเกษตรกรรม เพื่อเป็นคลังแห่งความรู้และปัญญา ในการนำไปถ่ายทอดแก่คนในชุมชน ด้วยองค์ความรู้ตัวเองจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความยั่งยืน ตั้งแต่ระดับ ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติต่อไป

2. เป้าหมายของกระบวนการขับเคลื่อนภาคเกษตรกรรมตามศาสตร์พระราชา เป้าหมายของกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานความรู้ ประกอบไปด้วยการพัฒนาในประเด็น 5 ด้าน ดังนี้

2.1 พัฒนาผู้เรียน ด้วยการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง เมื่อผู้เรียนมีพลังความรู้ที่พร้อม ทำให้เราสามารถนำความรู้และประสบการณ์มาประยุกต์ ให้ความรู้ตลกเป็นองค์ความรู้ที่มีพลังพร้อมต่อยอดต่อไป

2.2 การพัฒนาครู จัดเป็นพลังขับเคลื่อน เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ที่สำคัญ การสร้างใด ๆ นั้นต้องอาศัยกระบวนการถ่ายทอด ให้แก่ผู้เรียน ชุมชน และบุคคลทั่วไปบนพื้นฐานของความศรัทธา ทำให้ได้รับการพัฒนาเจริญงอกงามขึ้น มีความรู้รอบด้าน สามารถพัฒนาตนเองและชุมชนได้

2.3 การพัฒนาทักษะความชำนาญเฉพาะทาง และองค์ความรู้ ด้วยเหตุที่ความรู้มีมากมายกระจัดกระจายอยู่ทั่วไป การจัดการความรู้ และทักษะ คือ การนำเอาองค์ความรู้ที่อยู่ในตัวของผู้เรียน ครู สร้างให้เป็นนวัตกรรม ชิ้นงาน โครงการให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ เพื่อแก้ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น หรือสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ได้โดยใช้ทักษะการคิด วิเคราะห์ พัฒนา ต่อยอด เป็นการสร้างพลังอำนาจในการจัดการความรู้ที่เกิดประสิทธิผลแก่ชุมชน และสังคมอย่างองกาม สามารถปฏิบัติภารกิจได้โดยง่าย ไม่เป็นการแก้ปัญหาซ้ำ ๆ ก็จะเกิดผลลัพธ์ที่ดี

2.4 การสร้างความเชื่อมโยงแบบมีส่วนร่วม การสร้างความเชื่อมโยงโดยการสร้างและนวัตกรรม ชิ้นงานแบบมีส่วนร่วม จัดเป็นการสร้างสรรค์แนวทางในพัฒนาชุมชนเกษตรกรรมบนฐานคิดแบบมีส่วนร่วม ในสภาพแห่งความเป็นจริงยุคใหม่ ๆ ภายใต้กระบวนการจัดการศึกษาเชิงเศรษฐกิจฐานความรู้ การสื่อสาร องค์การภาครัฐ แหล่งทรัพยากร แนวคิดการออกแบบวิธีการของความเชื่อมโยงแบบมีส่วนร่วมให้มีความเป็นนวัตกรรมเชิงกระบวนการทางการศึกษาร่วมกัน เพื่อส่งเสริมการสร้าง นวัตกรรม บนฐานการค้นคว้าวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ การถอดบทเรียนจากศูนย์การเรียนรู้ (ห้องเรียน) สู่ชุมชนเกษตรกรรมอย่างแท้จริง

2.5 ความศรัทธา และบริบทเชิงพื้นที่ การสร้างและพัฒนานวัตกรรมแบบมีส่วนร่วม และพัฒนาส่งเสริมจัดการถ่ายทอดองค์ความรู้จนเกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย ชุมชนเกิดความมั่นใจเลื่อมใสศรัทธาแล้ว การจัดการความรู้ การถอดบทเรียนร่วมกันถือเป็นกระบวนการที่สำคัญของสถานศึกษา องค์กร และชุมชน เพื่อการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาในตัวบริบทเชิงพื้นที่ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ และใช้ความรู้เพื่อจัดการศึกษา โดยต้องมีกระบวนการพิสูจน์หลายบริบทว่าได้ผลดีจริง มีความเที่ยง ส่งผลต่อการกำหนดราคา เพิ่มมูลค่าขององค์ความรู้ และนวัตกรรม หรือชิ้นงานนั้น ๆ ให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน ๆ หรือคนทำงานในพื้นที่ซึ่งมีประสบการณ์ และมีการจัดการความรู้ที่ดีเชิงพื้นที่ผ่านกระบวนการวิเคราะห์จนได้บทเรียนที่ดี จากการทำงาน ทั้งบทเรียนจากความสำเร็จ บทเรียนจากความผิดพลาดที่พึงระวัง เมื่อมีการถอดบทเรียนดังกล่าวไว้ และนำมาเผยแพร่แบ่งปันความรู้ก็จะเป็น วิทยาทานให้แก่ชุมชนเจริญงอกงามต่อไป

ทั้งนี้ เป้าหมายของกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานความรู้สู่ชุมชนภาคเกษตรกรรม ตามศาสตร์พระราชาของสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตร ทั้งนี้ผู้เขียนมีเป้าหมายให้เกิดกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานความรู้ภาคเกษตรกรรมตามศาสตร์พระราชา เป็นสื่อกลางในการพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมโดยใช้แนวทางในการพัฒนาตามหลักการขับเคลื่อนภาคเกษตรกรรมตามศาสตร์พระราชาเป็นหนทางไปสู่การลงมือทำบนฐานการผลิตให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

3. ลักษณะของกระบวนการขับเคลื่อนชุมชนภาคเกษตรกรรมตามศาสตร์พระราชา

ลักษณะของกระบวนการขับเคลื่อนต้องคำนึงถึงฐานความรู้ชุมชนภาคเกษตรกรรมตามศาสตร์พระราชา สถานศึกษามีการจัดลงนามความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ชัดเจน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมตามระดับความพร้อม และการมีการพัฒนาร่วมกันอย่างต่อเนื่องด้วยความสมัครใจ โดยสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรมีการจัดกระบวนการขับเคลื่อนในรูปของกลุ่มจังหวัด ที่มีการจัดทำทะเบียนภาคีความร่วมมือภาคเกษตรกรรม

เป้าหมายที่เป็นรูปธรรมสำหรับกระบวนการนี้ก็คือ การสร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสาร ที่ทำให้เกิดการสื่อสาร สร้างความเข้าใจที่มีประสิทธิภาพสูง ระหว่างสมาชิกเครือข่าย เพื่อให้กระบวนการขับเคลื่อนตามพันธกิจของสถาบันการศึกษาเกษตร มีกระบวนการขับเคลื่อนด้วยข้อมูลข่าวสาร และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างการมีส่วนร่วมของสมาชิก

โดยสรุป แนวทางการบริหารจัดการโดยเครือข่ายเพื่อบูรณาการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัด อันดามันที่มีประสิทธิภาพในอนาคตนั้น ควรเป็นการต่อยอดการดำเนินการจากกระบวนการทำงานที่ทำอยู่มากกว่า การสร้างระบบใหม่ขึ้นมา โดยมีเป้าหมาย คือ การสร้างเอกภาพที่ระดับเป้าหมายและยุทธศาสตร์ การสร้างเอกภาพ และบูรณาการในระดับปฏิบัติการ และการสร้างเวทีแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่ทำให้เกิดการสื่อสารที่มี ประสิทธิภาพสูงสุดระหว่างสมาชิกเครือข่ายการมีส่วนร่วมโดยสมัครใจ และการสนับสนุนจากผู้นำน้องการเกษตร แต่ละภาคส่วน

อย่างไรก็ตาม การที่จะดำเนินการตามกลยุทธ์ที่เสนอมานี้ข้างต้นได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ จะต้องมีการพัฒนาความรู้และทักษะการทำงานของบุคลากรในระดับต่าง ๆ ของภาคีการพัฒนาอย่างจริงจัง และ สอดคล้องกับภารกิจและหน้าที่ จึงควรมีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรภาคเกษตรอย่างจริงจังและเหมาะสม เพื่อ จุดหมายของยุทธศาสตร์แห่งความยั่งยืนต่อไปอีกด้วย

สรุป

กระบวนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคเกษตรตามศาสตร์พระราชา ต้องคำนึงถึงฐานความรู้ของชุมชนภาค เกษตรกรรมเป็นสำคัญ เพราะจะเป็นชุมชนทรัพยากรทางสมองที่สามารถพัฒนาต่อยอด โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ รู้จัด คิด วิเคราะห์ เพื่อสร้างชิ้นงาน (ผู้เรียน) เกิดนวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์บนฐานความรู้สู่การพัฒนาอาชีพ สร้างฐานเศรษฐกิจที่มั่นคง (ชุมชนภาคเกษตร) เสมือนเริ่มต้นจากห้องเรียนที่เป็นศูนย์การเรียนรู้อย่างแท้จริง ผู้เรียน ได้แสดงศักยภาพที่หลากหลายบนฐานการเรียนรู้คิด รู้วิเคราะห์ รู้ปฏิบัติ รู้คุณค่าความชำนาญ โดยทั้งนี้เป้าหมาย ของกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานความรู้ ประกอบไปด้วยการมุ่งพัฒนาในประเด็น 5 ด้าน คือ พัฒนาผู้เรียน การ พัฒนาครู การพัฒนาทักษะความชำนาญเฉพาะทาง และองค์ความรู้ การสร้างความเชื่อมโยงแบบมีส่วนร่วม การสร้าง ความเชื่อมโยงโดยการสร้างและนวัตกรรม และที่ชุมชนภาคเกษตรต้องการคือ ความศรัทธา และบริบทเชิงพื้นที่ การ สร้างและพัฒนานวัตกรรมแบบมีส่วนร่วม และพัฒนาส่งเสริม จัดการถ่ายทอดองค์ความรู้จนเกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย ชุมชนเกิดความมั่นใจเลื่อมใสศรัทธาแล้ว การจัดการความรู้ การถอดบทเรียนร่วมกันถือเป็นกระบวนการที่สำคัญของ สถานศึกษา องค์กร และชุมชน หมายถึงการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาในตัวบริบทเชิงพื้นที่ นั้นหมายถึง ผู้บริหาร สถานศึกษาต้องมีความรู้ และใช้ความรู้เพื่อจัดการศึกษา โดยต้องมีกระบวนการพิสูจน์หลายบริบทว่าได้ผลดีจริง มีความ เทียบ ส่งผลต่อการกำหนดราคา เพิ่มมูลค่าขององค์ความรู้ และนวัตกรรม หรือชิ้นงานนั้น ๆ ให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน หรือคนทำงานในพื้นที่ซึ่งมีประสบการณ์ และมีการจัดการความรู้ที่ดีเชิงพื้นที่ ผ่านกระบวนการวิเคราะห์จนได้บทเรียนที่ดี จากการทำงาน ทั้งบทเรียนจากความสำเร็จ บทเรียนจากความผิดพลาดที่พึงระวัง เมื่อมีการถอดบทเรียนดังกล่าวไว้ และ นำมาเผยแพร่แบ่งปัน ผ่านกระบวนการจัดการองค์ความรู้ ขับเคลื่อนองค์ความคิดเป็นวิทยาทานให้แก่ชุมชนภาคเกษตร เจริญงอกงามอย่างยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2555). *พระอัจฉริยภาพด้านเศรษฐกิจ : เศรษฐกิจการพัฒนาประเทศ*. กรุงเทพฯ: ชัค เซส มีเดีย.
- ศาสตร์พระราชา. (2554). *ศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน*. สืบค้น 3 พฤศจิกายน 2562, จาก <https://sites.google.com/site/sastrpharach2019/prawati-khwam-pen-ma>
- ปิยะพัชร สติตปริชาโรจน์. (2557). การพัฒนานวัตกรรมปุ๋ยกระบอกคู่เกษตรกรนาบัวอย่างยั่งยืน. ฉะเชิงเทรา: วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีฉะเชิงเทรา.
- ปิยะพัชร สติตปริชาโรจน์. (2558). *การพัฒนารูปแบบการเลี้ยงหอยขมเชิงเกษตรอินทรีย์สู่เกษตรกรอย่างยั่งยืน*. พระนครศรีอยุธยา: วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีศูนย์ศิลปาชีพบางไทร.
- ปฤษฎา กองวงศ์. (2557, 3 กันยายน). ผึ้งปุ๋ยกระบอกช่วยเกษตรกรนาบัว. *ข่าวสด*, น. 13.
- อัจฉรา อุดมเอกมงคล และคณะ (2560) วิถีเพียงพอ ตามคำพ่อสอน : น้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ พระผู้เสด็จ สู่สวรรคาลัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.